

**המוסד לביטוח לאומי
תל אביב**

ככר ד"ר גיורא לוטן
שד' ויצמן 13 ירושלים
טלפון: 02-6709358
מיקוד: 91909
פקס: 02-6510010

16 יולי 2020
כ"ד תמוז תש"פ

(תיק 1498-ז-1)

אל:

המנהל הכללי
חברי המנהלה
דובר המוסד

הנדון: **חוק הביטוח הלאומי (תיקון - דמי אבטלה לעצמאיים) התש"פ - 2020**

כידוע, עובדים עצמאים ובעלי שליטה אינם מבוטחים בפרק דמי אבטלה ואף אינם מחויבים בדמי ביטוח בגין רכיב דמי אבטלה. הבדל זה, בין העובדים השכירים לעצמאים, יצר קושי רב אשר החריף במשבר הקורונה בהעדר פתרון מהיר לאבדן ההכנסה עקב סגירת העסק.

לאור זאת, ולבקשת שר העבודה והרווחה, מובא בזאת, לאישור המנהלה, מתווה שר העבודה והרווחה למתן דמי אבטלה לעצמאים.

להלן עיקרי המתווה המוצע :

א. על מי יחול התיקון

תיקון החוק יחול על עוסקים מורשים ועוסקים פטורים ברשות המיסים, המוגדרים בביטוח הלאומי כעצמאי. כן יחול התיקון על בעל שליטה בחברת מעטים, שמוכר ככזה, בביטוח הלאומי לפי סעיף 6 ב' לחוק. התיקון אינו חל על עצמאי שלא עונה להגדרת "עובד עצמאי" שבסעיף 1 לחוק.

ב. מנגנון חישוב הקצבה

הבסיס לחישוב הקצבה יהיה ההכנסה השנתית הממוצעת בשומה האחרונה שבידי המוסד (בשנת הפסקת העבודה), או בשומה של השנה קדמה לה - על פי הגבוהה מביניהן.

עבור בעלי שליטה תילקח הכנסה ממוצעת ב-6 החודשים האחרונים.

ג. תקופת אכשרה

בדומה למובטלים שכירים, תקופת האכשרה תעמוד על 12 חודשים מתוך 18 החודשים שקדמו לתאריך הקובע, כלומר- 12 חודשים בהם היה לתובע תיק עוסק פתוח, ושולמו בעדו דמי ביטוח לענף ביטוח אבטלה.

ד. הוכחה בדבר סגירת עסק

מאחר וסגירת עסק אינה מהירה כהפסקת עבודה של שכיר והיא כרוכה בביצוע פעולות פרוצדוראליות אל מול שלטונות המס, מוצע כי יראו עובד עצמאי כמובטל על יסוד הצהרתו אך יידרש להמציא אישור ממס ערך מוסף המעיד על סגירת תיק עוסק מורשה. אישור זה יוכל להיות מומצא עד ארבעה חודשים לאחר מועד הגשת תביעתו למוסד [ככל שלא יומצא אישור כאמור, יחוייב המבוטח להשיב את דמי האבטלה ששולמו לו על יסוד הצהרתו]. כן נדרש המובטל לדווח לביטוח הלאומי על שינוי מעמדו ועל כך שחדל מהעסקת עובדים והפסיק לעסוק בעסקו או במשלח ידו.

לעניין בעל שליטה נדרשת הצהרה ולפיה העסק חדל מפעילותו וכן אישור מרשם החברות על סגירת החברה תוך ארבעה חודשים ממועד הגשת תביעתו למוסד.

ה. התייצבות בשירות התעסוקה

עצמאי מובטל יידרש להתייצב בלשכת שירות התעסוקה כמי שזמין לכל עבודה, בדומה לשכיר.

ו. מאפייני קצבת האבטלה לעצמאי

1. לגבי שכיר קיימת הבחנה בין התפטרות- לפיטורין, לגבי מועד תחילת הזכאות. מובטל עצמאי יהיה זכאי לדמי אבטלה מיידיים ולא יידרש להמתין 90 ימים עד תחילת זכאותו.
2. לא תחול כל מגבלה על מספר הפעמים בהם זכאי מובטל עצמאי לממש זכאותו לדמי אבטלה, וכל תנאי הזכאות החלים על מובטל שכיר יחולו גם לגביו.
3. משך הזכאות (מספר ימי האבטלה) ושיעור דמי האבטלה יהיו בדומה לכללים החלים על מובטל שכיר.

4. ההוראות בדבר "גמלה חוסמת" וחובת הרישום של עובד עצמאי יחולו גם לעניין דמי אבטלה.

ז. אופן מימון התיקון וגביית דמי ביטוח

להלן הערכת עלות התיקון, וכן מספרי הזכאים מכוחו :

בעל שליטה	עצמאי מעסיק	עצמאי לא מעסיק	
79	70	279.2	מס' עצמאים (באלפים)
109.2	151.9	353.6	עלות שנתית (במיליוני ₪)

אשר לאופן מימון התיקון, מוצע כי בשנתיים הראשונות ימומן התשלום במלואו מאוצר המדינה. במקביל, שיעור דמי הביטוח שיגבה מעצמאיים בגין רכיב ביטוח אבטלה יעמוד על 0.25%.

ח. מועד תחילת ותחולתו

מוצע כי התיקון ייכנס לתוקף תוך חודשיים ממועד פרסום תיקון החוק ברשומות, בכפוף להשלמת ההיערכות לביצועו.

בנוסף, התיקון יאפשר תשלום דמי אבטלה גם למי שלא צברו תקופת אכשרה (12) מתוך 18 חודשים שבגינם שולמו דמי ביטוח ברכיב אבטלה), בשנה הראשונה לתיקון החוק.

מצ"ב נוסח התיקון לאישור המנהלה
בברכה,

עמוס א. רוזנצויג, עו"ד
היועץ המשפטי

**הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון - דמי אבטלה לעצמאים), התש"ף
- 2020**

- תיקון סעיף 6ב
1. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995¹ (להלן - החוק העיקרי), סעיף 6ב-יבוטל.
- תיקון סעיף 158
2. בסעיף 158 לחוק העיקרי -
- (1) בהגדרה "מבוטח", בפסקה (1), בסופה יבוא "או עובד עצמאי החייב בתשלום דמי ביטוח בעד עצמו";
- (2) אחרי ההגדרה "עובד" יבוא:
- "עובד עצמאי", כהגדרתו סעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי, לרבות בעל שליטה כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי ששולמו בעדו דמי ביטוח
- תיקון סעיף 160
3. בסעיף 160 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
- "(א 1) יראו עובד עצמאי כמובטל לפי סעיף קטן (א) או בעל שליטה לפי העניין, אם המציא אישור ממס ערך מוסף תוך ארבעה חודשים ממועד הגשת תביעתו למוסד המעיד על סגירת העוסק המורשה, דיווח על שינוי מעמדו על פי טופס עליו הורה המוסד וחדל מהעסקת עובדים וכן הצהיר כי חדל לחלוטין לעסוק בעסקו או במשלח ידו וכי העסק חדל מפעילותו או אם הוא בעל שליטה בחברה אישור מרשם החברות על סגירת החברה תוך ארבעה חודשים ממועד הגשת תביעתו למוסד, לפי העניין, או שעמד בתנאים חלופיים שקבע השר לפי סעיף קטן (א 2).

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

(א 2) השר, באישור ועדת העבודה והרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לקבוע תנאים לגבי זכאותו של מבוטח שהוא עובד עצמאי כהגדרתו בסעיף 158 וכן לעניין אופן הוכחת היותו של עצמאי מובטל כאמור בסעיף 160(א 1).

4. תיקון סעיף 166 לחוק העיקרי בסופו יבוא -

166

"(ה) לגבי עובד עצמאי או בעל שליטה, תנאי לתשלום הגמלה לפי פרק זה הוא שהמבוטח היה רשום בתכופ לפני התאריך הקובע כעובד עצמאי במוסד, או שעשה את המוטל עליו כדי להירשם כאמור"

(ו) נקבע למבוטח שהוא עובד עצמאי או בעל שליטה תאריך קובע בשנת מס פלונית תחשב ההכנסה לפיה יחושבו דמי האבטלה היומיים שלו כהכנסה לפי שומה סופית ולא תאופשר שינוי המקדמה לגביו"

5. בסעיף 170 לחוק העיקרי -

170

(1) בסעיף קטן (א), במקום "שאינו חייל" יבוא "שהוא עובד, בעל שליטה בחברת מעטים, ואינו חייל";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א 1) השכר היומי הממוצע, לגבי מובטל שהוא עובד עצמאי, יחושב לפי ההכנסה שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה, בתקופה של שישה חודשים שבעדם שולמו דמי ביטוח אבטלה לפני התאריך הקובע או הכנסה שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה, לרבות אותו סכום שממנו היו מגיעים דמי ביטוח אילולא השיעור המרבי הקבוע לתשלום דמי ביטוח בעד חצי שנה בשנה שקדמה לשנה שבה חל התאריך הקובע."

הוספת סעיף 6. אחרי סעיף 171א לחוק העיקרי יבוא:
171ב

"הפחתת שיעור 171 הוראות סעיף 171א יחולו על מבוטל ותקופת התשלום במקרים מיוחדים לעובד עצמאי".

הוספת סעיף 7. צבירת תקופת אכשרה 171 ג. דמי אבטלה ישולמו למבוטח עצמאי שהוא מבוטל, אשר השלים תקופת האכשרה של 12 חודשי עבודה קלנדריים מתוך 18 חודשים שקדמו בתכוף לתאריך הקובע.

תיקון סעיף 335 8. בסעיף 335, בסעיף קטן (ה) במקום המילה "למעט" יבוא "לרבות"

9. בסעיף 337 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (ג) יבוא -
תיקון סעיף 337

"(ד) שיעור דמי הביטוח החודשיים לפי סעיף 335 (ה) לעניין עובד עצמאי הוא 0.25% מהכנסתו החודשית; בפסקה זו "הכנסתו החודשית" - הכנסתו השנתית של המבוטח כשהיא מחולקת ב 12".

10. (א) תחילתו של חוק זה, באחד בחודש שבתום חודשיים מיום פרסומו של החוק (להלן - יום התחילה).

(ב) לעניין עובד עצמאי שהתאריך הקובע לגביו חל במהלך שנים עשר החודשים שמיום התחילה של חוק זה, יראו בהכנסתו בפרק הזמן שתחילתו שמונה עשר החודשים שקדמו ליום הקובע ועד ליום תחילתו של חוק זה, כהכנסה שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה לעניין זכאותו לדמי אבטלה.

11. אוצר המדינה ישפה את המוסד לביטוח לאומי בגין ההוצאה שהוציא מכוח חוק זה במהלך השנתיים הראשונות שמיום תחילתו.

דברי הסבר